Var sujet Barba Ropars, eus a Güierz Keraffrez, en Sant-Thegonnec, pehini e deus lazet he merc'h, oajet eus a 12 vloas, d'al lun vintiñ, 13 eus a vis dû 1843, tost d'ar Gabucinet, e Montroulez. (7)

Var ton güerz ar Plac'h libertin.

Peguer douç e ve dìn implija va fluen
Da scrifa adare d'an breudeur christezien
Trëjou eus a galon vad, actionou a vertus,
Pere ra eürustet güir vugale Jesus!

Mes, allas! va Doue! calonou goal barbar
Zo, maleürusamant o rën var an douar,
Poulset eus abers Satan da goumetti pep torfet,
A sclaç ar galonou hac a rent spouronet.

O sònjal rêi amâ güir guelennadurez
Da yaouanqis va brô, ma tennint outi frouez,
E teuàn da zespeigni fin eus eur plac'h debordet,
O tec'hel ar vertuz a zo en em gollet.

O trizec a vis dû! ô devez horrerus,
E pini Montroulez, carguet a spont euzus,
O clêvet comz tro vardro demeus eur c'hrim ar scrissa: (8)
Eur vam barbar a deu he buguel da laza!

Barba Ropars, demeus villajen Keraffrez,
Tost da Sant-Thegonnec, eo ar valeuruzez
E deveus bet cosmetet an torfet-se qer cruel,
O laza he buguel eus a dolion countël.

D'an oad a zeitec vloas e devoa he buguel,
Hac aboe n'e güele nac a dost, nac a bell.
En hospital Montroulez ar buguel voe deposet,
Ha casset da Blourin evit beza maguet.

Tad Barba a deuas, aben certen amzer,
Da gasut eus ar buguel eur soign particulier :
Lagat eure anezi en eur scôl e Montroulez,
En eur recommandi teurel varni evez.

Deuet da chom en koer, en deveus he galvet
Da zont d'e asista ebars e eil eured.
Presantet e voe d'he mam en eur antreal en ty ;
Mes he mam dinatur n'eure nep câs outi.

Va mamic qêz ! emei, poqit din, me ho ped ;
Me bedo evidoc'h Jesus, Salver ar bed ;
(9) Me ho car hac ho caro demeus a greiz va c'halon :
Roit din, m'ho suppli, ho penediction.

Mes ar vam didruez, dinatur hak cruel,
A bella diouti, gant humor, he buguel ;
Anfin, gement e voe grêt, ma teuas da gontanti
He merc'h, pini eure eur joa vras diouti.

Diouz ar mintin, abret, e voe grêt an eured,
Hac en Hôtel Bretagn hep dale n'em rentet.
An oll a voa contant bras, ar joa voa e peb hini,
O tèpord ma vije servichet dijuni.

Eur zonch infernal zo en Barba antreet ;
Gant an diaoul infam e zeo oll touellet :
Cass a ra he merc'h ganti, var digare güelet koer,
Hac ec'h ejont o diou etreze[c] Kae Treguer.

Poulsomp, eme Barba, pa zomp amâ deuet ;
Pignomp betec Coüent eus ar Gabucinet.
Mes pa voent rentet eno, gant an diaoul possedet,
Ne zonch mui e netra nemet en e zorfet.

Arrêt .... maleüruzes !.. da voad eo, da vuguel.
Ne deo qet hi zo caus ma zeo deut da c'henel.
(10) Perac n'em venji varni eus ar faut ma zout coupabl ?
Oh ! pella diouzout da zonch abominabl !

Bouzar da bep rebech demeus he c'houstianç,

98

Ar gounnar zo enni ; ... var he merc'h ec'h avanç.
Demeus he godel qergent Barba a denn he c'hontêl,
Hac e scò gant arrach d'ar maro he buguel.

An tol qenta a sco dindan he scoùarn deo,
Hac a dreuz he gouzoug. O sònjal voa c'hoas beo
He c'hontêllas a nevez, qen ma voe n'em assuret
E devoa he victim he buez peur-rentêt.

Oh! qef an ifern! da grim vo anavet:
Lagad un Doue just a vel piz da dorfet.
Crën, ... mam barbar! dinatur! Anavezet eo da grim.
Crën, ... ez out a ispill ar spontussa abym.

Tud an eured a glasq Barba da zont d'ar fest,
En Hotel a Vretagn, en tu cleiz, e ru Brest.
Pelec'h eta, emezo, eo chommet Barba bremâ?
Nac hi nac he fotrez n'o güelomp qet amâ.

Souden eo antreet Barba, ar vam infam,
Hac e lavar eo clàn, ha na ell debri tam;
Gouscoude en em laqa ouz an dol tranqilamant, (11)
Hac e tisqüez beza laouen bras ha contant.

Clasq, clasq digareou: ar maro gant frouden
A zeu da c'hrosmoli terrubl azioùc'h da benn:
Dorn Doue a bouez varnoud, ... na elles mui achappi.
Crën!... disoloet eo dija da grim impi.

Eur botrezic yaouanq e devoa bet güelet
Hac ar vam hac ar verc'h tost d'ar Gabucinet;
Pa voa o tistrei d'ar quêr, e velas ar c'horf maro,
Hac ar yêot rusiet oll gant ar goad tro vardro.

Ar plac'hic qèz a voe carguet oll a spouron:
Dont a rejot d'ober an disclaration.
Ar jandarmet, ar justiç zo buan en em rentet
Var ar plaç m'oa er goad ar victim astennet.

Ar barner ouz ar plac'h neuze a c'houlennas
Penos e voa güisqet ar vreg a rancontras.

Equis eul leonardez, emezi; ma he güelfen
Gant ar memes dillad, me' hanafe certen.

Ar justiç yas neuze bete ty an eured;
An oll a voa joaüs: e zoad e creiz ar pred.
(12) Grêt voe d'ar merc'hed ractal n'em renga eno neuze;
Ar plac'h, pa vel Barba, a lavar: Honnes ẽ!

He faus-manchetezou e devoa bet lamet;
Goulennet voe outi pelec'h e voant laqet:
Cuzet e meus anezo, emei, dindan eur güele
A zo er vansardou. Cavet e voent enẽ.

Un dagen goad a voe var he c'hoef remerget,
Un all var eur voutez. Unan ar jandarmet
A sell e manch he justin, e pelec'h voa un tarch goad,
Mercou a desteni e voa ar c'hrim anad.

Neuze voe cunduet Barba var lec'h ar c'hrim,
Ha confrontet eno gant he merc'h, he victim.
Ober eure vân güela, hac e nac'has e voa hi
E devoa coumetet eur seurt crim gen impi.

Ar jandarmet gergent d'ar prison e c'hassas,
Hac an devez varlerc'h d'an tribunal e zas,
Elec'h m'oa interrojet var ar c'hrim voa accuset,
Hac e deveus eno he zorfet anzavet.

Goude meur audiançe demeus an tribunal,
Eo disclêriet Barba autores infernal
(13) Demeus ar c'hrim horrerus, ha neuze e tecider
E c'hass, vit he c'hondaon, da dribunal Gemper.

P'oe e Sant-Thégonnec, he farros, erruet,
Gant he mouchouer e deus e bisach goloet:
Ar remors en he c'halon a rê dei neuze sônjal
En un amzer eürus, pa voa buguel goëchal.

Erruet e Gemper, eo laqet er prison,
Da c'hortoz deiz terrubl he c'hondaonation.
Ar zeitec hac an drivac'h a vis Guenveur tremenet,

Barba d'an tribunal a zo bet cunduet.

An audiançz neuze zo digoret souden;
An autrou president ouz Barba a c'houlen
He hano, he hoad. Barba a respont hardi gergent:
Barba Ropars, oajet a nao bloas vernuguent.

Eur foul eus ar vrassa en em gavas ractal,
Gergent m'oe antreet Barba en tribunal.
Uguent test voa n'em gavet hac a voe interrojet,
Hac oll enep Barba o deveus deposet.

Neuze e zeus dezi disqeuzet ar gountel
Gant pini e devoa bet lazet he buguel;
Dillat ar c'hrouadur paour a voe memes disqëiezet: (14)
Barba o hanavez, mes ne ra van ebet.

Anzav a ra memes e zoa eus he c'hountel
Voa en em servichet vit laza he buguel:
Daou dol countel en instant a meus bet roet dezi;
Dindan he scouarn deo e scois anezi.

An autrou medicin pini voa bet galvet
Da visita 'r victim var al lec'h m'oe lazet,
A lavar e cred dezàn voe scòet tri dol countel
En gouzoug ar buguel, arauc dont da vervel.

Goulennet voe outi hac hi a hanzave
Beza lamet digant he buguel he bue.
Ja, a respont Barba. O tont eus an oferen,
Va speret voa troublet; n'oan mui mestrez d'am penn.

O velet e teue da zemezi va zad,
E zoan dispitet oll, hac em boa calonad.
Prest va unan da zemez, em boa un angen marvel
E clevje va fried em boa bet eur buguel.

An oll questionou voe adresset dezi
N'eljont get e nep tra ober mann varnezi:
He c'halon voa peur-zerret da bep remors eus e c'hrim: (15)
Ne zeblante get sonch memes en he victim.

Un avocad yaouanq demeus a guer Gemper,
Corquet a eloqanç, a voa e difenner;
E vreutaërez burzudec a rê d'an oll güela druz,
O clasq diffram Barba d'eur maro horrerus.

Ar jury en deveus hep dale disclêryet
E zo Barba Ropars autores an torfet,
Prononcet eo ar setanç... condaonet eo d'ar maro.
E Montroulez e ranq souffr he suppliç garo.

Eur spont an horrupla voa o clêvet ar c'hri
Eus a Varba Ropars, pa gleo he c'hondaoni.
Gant ser-galon hac horrol ar foul ermès a redas,
Gement voat spouronet eno, bian ha bras.

O tont da Vontroulez evit souffr ar maro,
Pez calonad e d'oe o tremen dre he brô!
O tisqen cra ar Prat-Guenn, o velet Sant-Thegonnec,
E ranne he c'halon hac e vouele c'hoervdec.

Pa dremen an ilis elec'h m'oe badezet,
He c'halon en he c'hreiz a zo en em mantret.
(16) Pelec'h, emei, va Doue! e mâ an amzer eürus
E pini e carrien mont d'adori Jesus!

Mes allas! pell da heuill qelen va fastoret,
Va yaouanqis dirol e deveus va c'hollet.
Adieu, ilis binniguet! adieu deoc'h oll, tud va bro!
Pedit oll evidon... Mont a rân d'ar maro.

An daou varnuguent meurs, peder heur tremenet,
Barba e Montroulez a zo bet arruet:
O tisqen ar Guernevez, hi a elle compli [lire : contempli]
Al lec'h ma coumettas, allas, he c'hrim impi.

Pen-da-ben e zeo deut dre ar c'hoz a Leon,
Hac heuillet qe Treguer evit mont d'ar prison.
Oh! na pebes sonch horrupl e tle-hi beza santet
En eur bignat an hent eus ar Gabucinet!

Dre m'oa en eur voitur d'ar prison o vonet,

Var hent Sant-Nicolas pa zeo bet arruet,
Diouz un tu vel ar chafaud, ha diouz un all ar vêred
E pini antronos e vije enterret.

Da unec heur anter, sadorn ar Bassion,
Barba, anter varo, a zortû a brison,
Evit mont d'en em renta var blacen Sant-Nicolas, (17)
Da zouffr ur maro cris dirac ur foul goal vras.

Pebes niver a dud a voa eno da dest
Demeus a fin Barba dre 'r spontussa arvest!
Graç dezo oll da denna deus eur fin ger maleurus
Ar rest eus o buez frouez meurbet evurus.

D'an heur eus a greiz-dez eo var Barba cuezet
Instrumant ar maro, hac eo satisfiet
Da justiç eus ar bed-mâ. Regetomp digant Doue
Ma teuy d'e fardoni ha d'he receo en êe.

Enor ra vo rentet d'ar Bêleg generus
Zo bet evit Barba güir Vinistr a Jesus!
Adalec Gemper bete m'oe rentet e Montroulez,
A lay antren ar c'heuz bars er valeuruses.

Itron Vari' ar Vur, Patronez Montroulez,
Pedit ho mab Jesus da gaout ouzomp truez;
Ra vezimp e peb amzer d'hon religion fidel,
O c'heuill o c'hourc'hemen dre oll en Breiz-Izel.

Reflexionou.

Tadou, mamou christen, evessait ervad
Var ho crouadurien, gergent ma zint en oad. (18)
Disqit deo pedi Doue ha da heuill ar c'hatekis,
Ha da zul ha da c'houel d'asista en ofiç.

Pa commancint beza tud yaouank erruet,
Diouallit peseurt tud a elfent daremprat;
Rac ar yaouanqis, siouas, a zo meurbet confiant,
Hac êzet da corromp, o selaou tud mechant.

Merc'het yaouanq christen, güir vugale Jesus,

Na güittait bigen an hent eus ar vertus :
Dalc'hit mad e peb amzer da c'hourc'hemennou Doue,
Ha da re ay Ilis bete fin ho pue.

Ah! ma carfet sònjal peguen eürus e zoar
Pa zeus eur gundu vad amâ var ay douar!
Nan, nan, na elfet cavet netra a guer brecius :
Ne zeus netra er bed qer caer hac ar vertus.

Güelet hirio ay deiz fin eus eur plac'h diroll!
Bâr e zoa ar muzur, hac eo deut d'ey em goll.
Eur maro ay horrupla a rang dont da zouffr hirio
Vit expia e c'hrim. Doue d'e fardono!

fin. A. Lédan.

(Vol. VII, p. 7-18.)
58 str. numérotées.